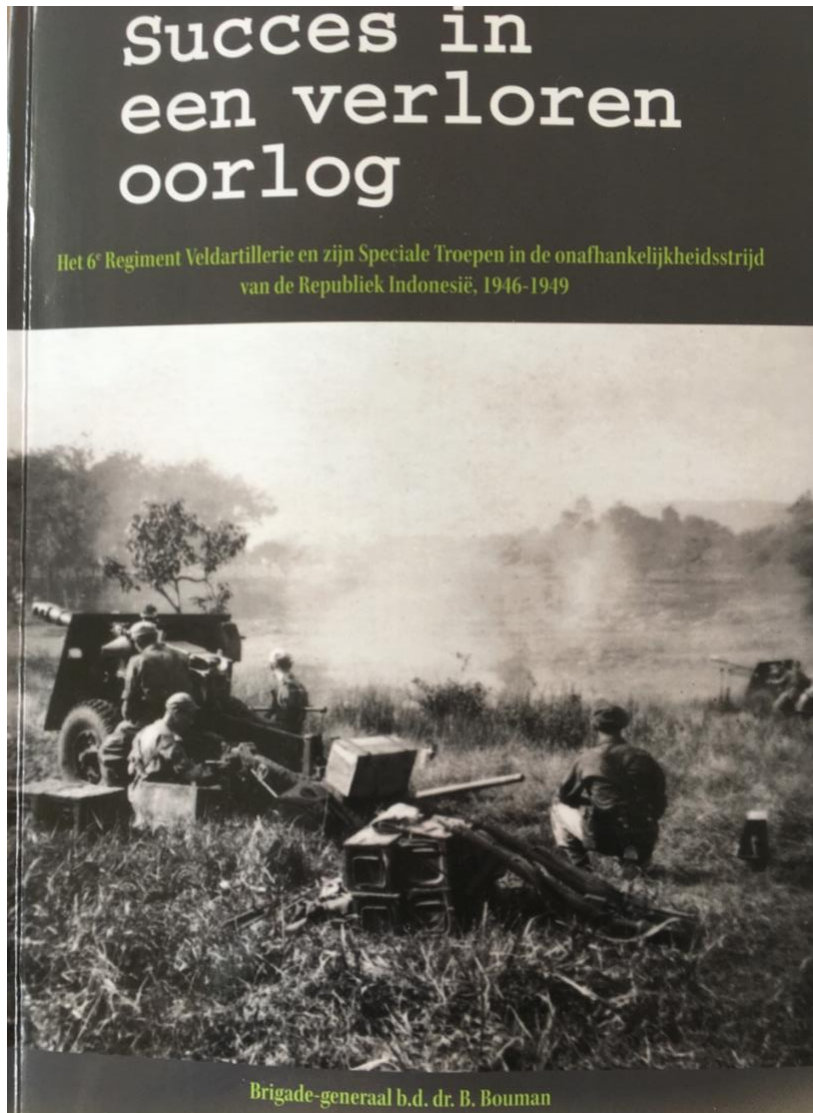

In het boek *Succes in een verloren oorlog* van voormalig brigadegeneraal Ben Bouwman wordt verwezen naar het geval van desertie van de *Hamot* troepen. In dit boek wordt uiteengezet hoe ook andere eenheden ertoe over gingen om lokale bendes in te lijven.

Met Bavincks HAMOT's zou het inderdaad niet goed aflopen. Pandji, die belangrijk was gebleven als lasjkar-hoofdman, speelde een dubbelrol. Volgens Bavinck werd hij, toen men zijn verraad in augustus 1947 ontdekte, opgepakt en doodgeschoten. Een maatregel die in Nederland uiteraard niet zonder rechterlijk vonnis zou kunnen worden uitgevoerd. In het Indië van na de Japanse bezetting en de Indonesische Revolutie waren de normen, vooral bij de Koninklijke Landmacht (KL), gewijzigd. Verraad werd in militaire ogen met de dood bestraft. Ik haal de heer Remy Limpach aan, die onderzoek deed naar het optreden van de militaire justitie in dit tijdvak in Indië.

*"Krijgsraden te velde veroordeelden misdrijven meestal op een aan straffeloosheid grenzende manier. Vaak werd een strafzaak al van tevoren geseponneerd. De justitie was ook niet onafhankelijk van het militair apparaat en zijn operationele prioriteiten, zoals de oorlog winnen en eigen mensen sparen, vooral bij de KL. Veel commandanten hebben de 'lastige' krijgsraden oftewel de militaire justitie zelfs systematisch omzeild. De KNIL-krijgsraden hebben overigens gemiddeld drie keer zo hoge oordelen geveld voor dezelfde delicten als die van de KL en de KNIL-auditeur-militair kon ook zelfstandig onderzoek beginnen, zijn pendant van de KL niet."*⁷¹

Terwille van het moreel van de HAMOT's gaf 3-9 RI een andere lezing voor de dood van de bendeleider: ontvoerd en vermoord door de TNI. Maar Pandji's gedrag was een teken van toenemende ontevredenheid onder de HAMOT's. In het grote, nieuwe gebied van 3-9 RI werden zij op grote schaal ingezet. Ruim twee maanden na begin van de Eerste Politie Actie waren vijftig HAMOT's gesneuveld. Zelfs met hulp van Westerlings Depot Speciale Troepen in augustus en november kon het bataljon de toestand niet meester worden. Half november 1947 moest 3-9 RI zelfs een post in het noordelijk deel van zijn vak ontruimen. Individuele deserties namen toe en in de nacht van 26 op 27 november verliet een heel HAMOT-peloton zijn post met medeneming van zijn geweren en een mortier. Ook omdat enkele HAMOT's op verlof in Batavia werden gearresteerd vanwege moord en diefstal in 1945, deserteerden nog meer van hen naar door Republikeinen beheerste pockets in de bergen van West-Java. Toen 3-9 RI midden 1948 het Krawangse verliet, werden de resterende HAMOT's naar Semarang overgeplaatst om op bescheiden schaal bewakingstaken uit te voeren. Van hun lot is weinig bekend.⁷²